

Het
lied
van
het
leven
2

MARGREET & REINA CRISPIJN

HET LIED VAN HET LEVEN

2

Margreet en Reina Crispijn

Het lied van het leven

2

Prelude in springtij

Herfstsonate

Uitgeverij Zomer & Keuning

ISBN 978 94 0190 248 9
NUR 340

© 2014 Uitgeverij Zomer & Keuning, Utrecht

Omslagontwerp Julie Bergen, Riverside Studio

Oorspronkelijke uitgave *Prelude in springtij* © 2007
Oorspronkelijke uitgave *Herfstsonate* © 2009

www.zomerenkeuning.nl

Alle rechten voorbehouden

Prelude in springtij

HOOFDSTUK 1

Zeeland, 31 januari 1953

Met een schok kwam de auto tot stilstand. Olivier van Boulogne uitte een verwensing. Het licht van de koplampen viel op een onwortelde boom dwars over de weg. Dit was niet bepaald zijn geluksdag, dacht hij. De narigheid was 's morgens al begonnen. Met geen mogelijkheid had hij zijn auto, een Morris, aan de praat kunnen krijgen. Gelukkig was er nog een monteur op de kazerne geweest die hem, hoewel het niet was toegestaan, uit de brand had geholpen. Toen had hij een verkeerde afslag genomen, en nu lag er een boom over de weg. Hij deed het portier open en stapte uit. De wind joeg fluitend langs de kabels van de telefoonpalen. De lampen die hoog in de lichtmasten hingen, zwiepten zwalkend heen en weer. Olivier rilde. De koude beet hem in het gezicht, het lawaai om hem heen nam toe. Takken knapten af en scheerden rakelings langs hem heen. Het werd hier nog knap gevaarlijk. Hij trok de sjaal vaster om zijn hals en stapte haastig weer in. Hier stond hij met zijn auto in het midden van niemandsland, terwijl er in de wijde omtrek geen levende ziel te bekennen was. Hij moest maken dat hij uit deze onveilige situatie wegkwam. Doorrijden ging niet. Olivier draaide zich om en tuurde de duisternis in. Aan de rechterkant zag hij plotseling licht achter een bosje. Misschien een boerderij? Als er nu ook nog maar een zijweg was. Hij reed achteruit. Na ongeveer vijftig meter ontdekte hij de zijweg. Hotsend en botsend reed hij het kronkelige pad af langs een donker bosje. Tussen de zwiepende bomen was licht zichtbaar. Een met populieren omzoomde oprijlaan liep vanaf de weg omhoog. Olivier draaide de auto het erf op. Hij deed de motor uit en keek verrast naar boven. Een boerderijtje had hij verwacht, niet dit statige pand. De luiken voor de dubbele ramen aan weerskanten van de voordeur waren gesloten. Het licht dat hij gezien had, bleek afkomstig van twee lantaarns die naast de monumentale voordeur hingen. Het imposante huis werd omringd door hoge, knoestige bomen, die elkaar zo nu en dan krakend raakten. Lang kon hij niet blijven staan, want de takken vlogen hem om de oren. Olivier liep nog wat verder omhoog en liet een grote klopper vallen op de glanzend

groene paneeldeur. Het duurde even. Toen klonk er gestommel.

Een tenger meisje opende de deur. Ze had een grote schort voor.

Ah, de hulp in de huishouding, dacht Olivier. 'Goedenavond. Zou je misschien even je meneer of mevrouw willen roepen?'

Het gezicht van het meisje verstarde.

'Ik zal mijn vader roepen,' zei ze afgemeten.

O nee, hè. Dat kon er ook nog wel bij. Had hij waarschijnlijk de dochter des huizes aangezien voor een dienstmeisje. Nou ja, wie droeg er nu ook een schort... Zijn moeder en zijn zusjes zeker niet. Dienstmeisjes droegen schorten.

Het meisje draaide zich om, maar voordat ze wegliep, verscheen er iemand achter haar in de gang.

'Wie is er aan de deur, Laurien?' klonk een mannenstem. De stem behoorde toe aan een man met een lang postuur en een niet-alledaags uiterlijk. De bovenkant van zijn hoofd was kaal, terwijl het haar aan de zijanten overvloedig over zijn oren golfde. Een forse, gebogen neus domineerde het gebruinde gezicht.

Olivier deed een stap naar voren en stak zijn hand uit. 'Olivier van Boulogne,' stelde hij zich voor. 'Ollie voor vrienden,' voegde hij er gewoontegetrouw aan toe. 'Het spijt me dat ik u op de zaterdagavond moet storen, maar ik ben bang dat ik verdwaald ben. Verderop is de weg afgesloten door een omgevallen boom. Ik...'

'Komt u binnen,' onderbrak de man hem. 'Het is inderdaad noodweer en levensgevaarlijk om nu verder te rijden. Het kan hier op Tholen best spoken.' De man hield de deur wijd open en nodigde Olivier met een handgebaar naar binnen.

Ze liepen de lange gang door en kwamen in een grote keuken terecht, die verlicht werd door koperen olielampen. Het vertrek ademde soberheid. De vloer bestond uit rode plavuizen, die hier en daar gebutst waren. In een grauwwitte, gemetselde schouw stond een groot, zwart geëmailleerd fornuis met een koperen rand, waarop verschillende pannen stonden te pruttelen en te sissen. Naast de schouw waren onbewerkte planken aangebracht, waarop in elkaar gestapelde zwarte pannen stonden. Bruin met wit gestreepte gordijnen hingen voor de lage ramen, die vanwege de storm aan de buitenkant waren afgesloten met groene hou-

ten luiken. In de keuken rook het heerlijk naar gebakken aardappels.

Nu pas beseftte Olivier dat hij vanaf twaalf uur die middag niets meer had gegeten.

De man stak zijn hand uit. ‘Luteyn,’ zei hij. ‘En dit is mijn dochter, Laurien,’ vervolgde hij.

Het meisje knikte kort, maar stak haar hand niet uit.

Olivier kon haar nu nauwkeuriger opnemen. Het lamplicht viel op een smal gezicht met langwerpige, grijsblauwe ogen onder smalle, bruine wenkbrauwen. Lichtbruine krullen zwierden langs de zijanten van haar wangen, terwijl de rest van het haar uitwaaierte op haar rug. Het gezicht deed een beetje middeleeuws aan. Het meisje had model kunnen staan voor een van de serafijnen uit een altaarstuk van de gebroeders Van Eyck: engelen die met hun onaangedane gezichten naar het klavier van een orgel staarden. Alleen de gouden hoofdband ontbrak nog. Het meisje keek Olivier koel aan. Op een of andere manier kon hij zich niet aan de indruk onttrekken dat haar houding een bepaalde waakzaamheid uitstraalde. Zijn ogen gleden keurend langs haar figuur. De handen en voeten waren wel erg lang en smal. Ze was niet bepaald zijn type. Hij hield meer van uitbundige vrouwen in zwierige, opvallende kleding. Dit meisje leek te rustig, te ingetogen en vooral te veel op haar hoede. Hoe oud zou ze zijn? Was ze al twintig? Nou ja, wat bezielde hem, hij ging toch niet naar Tholen – daar noemde je me ook een plaats – om een meisje te versieren?

Waren zijn gedachten op zijn gezicht te lezen? Het meisje verborg haar handen in de zakken van haar schort en draaide zich om. Ze liep naar het grote fornuis en begon in een pan te roeren. Ze besteedde geen aandacht meer aan de onverwachte gast.

Nog steeds was Laurien verontwaardigd. Die hooghartige manier van spreken: ‘Goedenavond. Zou je misschien even je meneer of mevrouw willen roepen?’ Alleen maar omdat ze een schort voor had. Alsof hij meer was dan een dienstmeisje... Typisch een man die heel goed wist wat hij waard was. Ollie... Wat een kinderachtige naam voor een volwassen man, dacht ze afkeurend. Hij was natuurlijk gewend om op wintersport te gaan.

Waar kwam anders die bruine gelaatskleur vandaan? Ze moest toegeven: Olivier van Boulogne was knap, met dat rossig blonde haar en die vreemde, grijsgroene ogen, maar ze voelde zich altijd heel ongemakkelijk in het gezelschap van dergelijke vlotte types. Ze had zijn keurende blikken wel opgemerkt. Automatisch had ze haar handen weggemoffeld in de zakken van haar schort. Die vreselijke lange handen en voeten... Hoe vaak had ze daar geen opmerkingen over gehoord? En nu weer de sceptische blikken van die indringer. Want een indringer was hij, op deze stormachtige zaterdagavond. Papa zou hem natuurlijk uitnodigen om te blijven slapen. Moesten ze hem vanavond ook nog bezighouden met gezellig gebabbel. En ze had zich er zo op verheugd *China Court* te kunnen lezen, een boek van haar lievelingsschrijfster Rumer Godden, het romantische verhaal over twee jonge mensen die verliefd op elkaar worden en een grote erfenis krijgen van een overleden grootmoeder, mevrouw Quinn. Laurien hield van de Engelse taal.

‘Je kunt je natte jas daar wel ophangen,’ hoorde ze haar vader zeggen. Laurien zag vanuit haar ooghoeken dat hij naar de kapstok wees. Haar vader had geen last van minderwaardigheidsgevoelens. Die beschouwde iedereen als zijn gelijke.

Verderop in het huis begon iemand met een lage, monotone stem te zingen.

‘We moesten maar snel gaan eten, want je tante is in een opstandige bui,’ zei Floris Luteyn.

‘Ik zal even naar haar toe gaan om haar te halen.’ Laurien nam de pan met gebakken aardappels van de kookplaat, leegde hem in een crème aardewerken dekschaal en zette die alvast op tafel. Toen liep ze met haar vader en Olivier mee.

De huiskamer was een groot, rechthoekig, somber vertrek. Een reusachtig mahoniehouten kabinet overheerste een korte kant van de kamer. Halverwege de lange buitenmuur was een zwarte, marmeren schouw tussen twee hoge ramen. Bruine gordijnen van zwaar velours onttrokken de vensters aan het gezicht. Naast de haard weggedoken in een lage leunstoel zat een donkere, gezette vrouw. Ze wiegde schokkend heen en weer. Met een boze blik nam ze de binnenkomers op. ‘Heel de lieve, lange dag, heen

en weder wiegen. Waarom kwamen jullie niet?’ zong ze. Het zingen ging over in een jammerend praten. ‘Je weet toch dat ik honger heb? En ik ben bang, bang voor het water. Het water komt.’

Het meisje legde haar arm troostend om de brede schouders. ‘We gaan zo eten, en het water komt echt niet, tante Jonne,’ zei ze sussend. ‘De dijken zijn zo hoog en sterk. Die houden het water heus wel tegen.’

‘Ja ja, dat zeg je altijd.’

‘Natuurlijk zeg ik dat altijd. Omdat het waar is.’

Gefascineerd keek Olivier naar het meisje. Het gesloten gezichtje had alle afweer verloren. Het straalde warmte en bewogenheid uit. Een wonderlijke emotie maakte zich van hem meester. Eén moment zou hij willen dat ze hem ook zo zou aankijken, maar het volgende ogenblik had hij zichzelf weer in de hand. Hij moest zich niet zo aanstellen.

Opeens kreeg de vrouw Olivier in de gaten, die achter het meisje en de man vandaan kwam. Een zonnige uitdrukking verscheen op haar gezicht.

‘Een dominee?’ vroeg ze schalks.

‘Nee, tante Jonne, dit is geen dominee. Dit is...’

‘... een dokter,’ onderbrak de vrouw het meisje triomfantelijk.

‘Ook geen dokter. Deze meneer heeft pech met zijn auto. Geef meneer eens een hand, Jonne,’ zei Floris Luteyn.

‘Nee, hoor. Als hij geen dominee of dokter is, geef ik hem geen hand,’ antwoordde de vrouw beslist.

Olivier schoot onwillekeurig in de lach.

‘Neem het haar maar niet kwalijk. Mijn zuster is niet helemaal bij de tijd,’ zei Floris Luteyn, terwijl hij glimlachend zijn schouders ophaalde.

De tafel werd gedekt in de keuken. Jammer dat de tante ook aan tafel zat. Ollie voelde een lichte afkeer opkomen, elke keer wanneer hij naar haar keek. Kon dat mens niet wat minder smakken en ten minste haar mond dichthouden terwijl ze at? En dan dat gezeur over het water dat kwam... Hij vroeg zich af waar de vrouw des huizes bleef. Of was die er niet? Het meisje leek niet op haar vader, en zeker niet op haar onwijze tante.

Plotseling spreidde de tante haar armen wijd uit en barstte in luid zingen uit: "k Wou dat ik een vogeltje was, o, wat zou ik vliegen."

Was je maar zo'n vogeltje, en vloog je maar weg, dacht Olivier. Hij wist dat ze niet goed bij haar verstand was, maar toch irriteerde de vrouw hem mateloos.

'Heel de lieve, lange dag, heen en weder wiegen,' ging de vrouw onverdroten verder.

Het beeld van zijn overleden vader kwam hem voor de geest. Zijn charmante vader, die een hekel had aan bejaarde en seniele mensen. Zijn vader, die alle afwijkende en gehandicapte mensen afwees. Olivier van Boulogne wilde niet op zijn vader lijken. Tegelijkertijd wist hij dat de appel niet ver van de boom gevallen was. Leek hij maar meer op zijn moeder. Waarom hield dat mens haar mond niet?

Laurien zag de irritatie. Ze kon de man niet begrijpen. Hij kon toch zien dat tante Jonne niet helemaal in orde was? Vreemd genoeg schaamde ze zich toch ook een beetje voor haar. Ze zei wat korzelig: 'Netjes eten, tante. We hebben een gast.' Vervelend, waren ze maar alleen met hun drieën.

Na het eten bracht Laurien haar tante naar bed, en Floris Luteyn en Olivier vertrokken naar de grote kamer.

Olivier voelde zich opgelaten. Hier zat hij dan, bij wildvreemde mensen, in een deprimerende omgeving. Wat een tegenvaller dat het weer zo slecht was geworden. De weersverwachting van die morgen had alleen gerept van harde wind en buien. Je reed toch niet vrijwillig door dit afschuwelijke weer. Het zou beslist een saaie avond worden.

Maar dat sombere voor gevoel kwam niet uit. Floris Luteyn bleek een amusante verteller te zijn.

Olivier verbaasde zich over het meisje. Eigenlijk wilde hij wel iets meer van haar weten. Waarom deed ze zo afstandelijk? Zo erg was het toch niet dat hij haar voor een dienstbode had aanzien? Gelukkig had ze dat stomme schort afgedaan, maar nog zag ze er niet uit. Waarom toch die bruine en beige kleuren? Niet dat hij zo gebrand was op haar aandacht, maar toch viel het hem een beetje tegen dat dit kind hem eigenlijk zo negeerde.

Olivier was gewend aan overvloedige belangstelling. Hij kwam erachter dat Laurien op de kweekschool zat. Ze wilde onderwijzeres worden.

‘Wilde je niet studeren?’ vroeg Olivier. Iemand met een beetje verstand ging naar de universiteit.

‘Ik ben niet zo’n studiehooft,’ antwoordde Laurien afwerend. Ze had onmiddellijk door dat die man neerkeek op mensen die bij het onderwijs gingen werken. Ze verkilde. Bah, wat een nare avond. En dan die aanwakkerende wind. Ze kromp ineen bij elke windstoot die de luiken deed rammelen.

‘Onze Laurien houdt niet van dit weer,’ lachte Floris Luteyn. ‘Ze is bang dat de dijken het op een keer laten afweten.’

‘Zo gek is dat idee niet, hoor,’ merkte het meisje op verdedigende toon op. ‘Hoelang is het geleden dat er onderhoud aan werd gepleegd?’

‘Bangerik,’ zei de man plagend.

Ze haalde haar schouders op.

Olivier was er ook niet helemaal gerust op. Het ging buiten wel heel erg tekeer. Hij was van plan de volgende morgen zo snel mogelijk te vertrekken. Tenminste, als zijn auto niet in elkaar was geramd door neervallende takken en rondzeilende dakpannen.

Opeens begon de vermoeidheid toe te slaan. Met moeite onderdrukte hij een geeuw. Het liefst ging hij nu naar bed.

Floris Luteyn zag de vermoeidheid op het gezicht van zijn gast. ‘Laurien, breng onze logé naar de logeerkamer. De man valt straks om van de slaap.’

Olivier lachte schaapachtig.

Het meisje troonde Olivier mee naar de logeerkamer, die net zo somber was als de rest van het huis. Een toiletstel van wit aardewerk stond op een donkerbruine commode.

‘In de lampetkan zit water. Wij hebben nog geen waterleiding. En het toilet is beneden in de gang. Het is niet erg luxueus, vrees ik,’ zei ze afgemeten. ‘We zijn niet zo op logés ingesteld.’

‘Ik ben met alles tevreden,’ stelde Olivier haar gerust.

‘Ik hoop dat de storm u niet uit uw slaap houdt,’ zei Laurien.

‘Je mag wel ‘je’ zeggen, hoor. Zo oud ben ik nog niet. En maak

je maar geen zorgen: wanneer ik slaap, kunnen geen tien kanonnen me wakker maken,' verzekerde Olivier haar.

Toen het meisje de slaapkamer verlaten had, rolde Olivier van Boulogne in bed. Nog even hoorde hij het geweld van de storm. Toen was hij weg.

's Nachts werd hij wakker. Waar was hij? En wat waren dat voor vreemde geluiden? Regen sloeg tegen het raam, de wind loeide om het huis en er liepen mensen over de gang. Het was alsof er gevochten werd. Iemand jammerde hartverscheurend.

Slaapdronken kwam Olivier overeind. Hij stommelde door de kamer op zoek naar licht, maar vond het niet. Op de tast trok hij snel zijn kleren aan. Daarna deed hij de deur open. Bij het licht van een olielamp zag hij verbaasd hoe twee mensen bijna wanhopig aan het vechten waren. Het waren het meisje en haar onwijze tante. Het meisje had haar armen om de vrouw heen geslagen, die worstelde om los te komen.

'Het water komt. De dijken hebben het niet gehouden. We moeten naar de zolder. Neem zo veel mogelijk dekens mee. En als het kan, ook een matras,' zei Laurien hijgend, terwijl ze ondertussen haar tante in bedwang probeerde te houden.

'Ik wil naar bed,' protesteerde de vrouw huilend. 'Laat me los. Ik wil niet naar de zolder. Het is koud. Ik wil naar beneden, naar de kachel.'

'Tante Jonne, ga nu mee,' zei het meisje radeloos. 'We moeten echt naar de zolder. Je wilt toch niet in het water zitten?!'

Olivier overzag de moeilijke situatie in één oogopslag.

'Laat mij maar,' zei hij tegen het meisje. Hij greep de vrouw bij haar armen. Zonder op haar protesten te letten, bracht hij haar naar de zolder en zette haar daar neer op een kist.

'Zitten blijven,' voegde hij haar streng toe.

De aanpak hielp. De vrouw dook ineen. Met betraande ogen keek ze hem bang, maar ook kwaad aan.

Olivier rende naar beneden.

Samen met Laurien liep hij alle slaapkamers door en verzamelde zo veel mogelijk dekens en lakens. Ze sjorden twee matrassen naar de zolder.

Het lawaai in en om het huis was enorm.

Olivier begon nu toch wel bang te worden. Hij had er geen flauw idee van hoe diep het land achter de dijken lag. Tot hoe hoog zou het water stijgen? Maar meteen duwde hij die gedachte weg. Hij moest helpen. 'Waar is je vader?' vroeg hij aan Laurien, toen alles naar boven was gebracht.

'Beneden.'

Olivier rende de trap af. Beneden wachtte hem de schok van zijn leven. Het water stroomde van alle kanten in rap tempo het huis binnen.

'Hier is een stel lieslaarzen,' schreeuwde Floris Luteyn.

Haastig deed Olivier de veel te grote laarzen aan.

'Aanpakken! Lucifers, kaarsen! Laat ze niet vallen!' De woorden kwamen er stotend uit.

Het werd een race tegen de klok.

Floris Luteyn zag kans om brood en wat etenswaren bij elkaar te graaien en gaf deze aan Olivier. 'Hier, ook een lantaarn.' Hij drukte Olivier een brandende stormlantaarn, die aan een haak in de gang hing, in de hand. 'Ga alvast maar naar boven. Ik kom zo. Ik moet eerst nog naar de paarden. Ik moet proberen ze op de dijk te krijgen. Daar zijn ze veilig.'

'Dat redt u nooit. U moet meekomen,' drong Olivier bij hem aan. Hij hield de lantaarn in de hoogte.

'Ik kan de dieren niet aan hun lot overlaten. Zorg jij alsjeblieft voor het vrouwvolk.' Floris Luteyn waadde de keuken uit en verliet de boerderij.

Olivier bleef besluiteloos staan. Moest hij die man niet achternagaan en hem helpen? Het licht van zijn zaklantaarn viel op het donkere water dat onder de trap door kolkte en trede voor trede steeg. Hij raakte licht in paniek. Dat vreselijke water... Hoe kwamen ze hier weg? Hij draaide zich om en liep de trap op.

'Waar is mijn vader?' vroeg Laurien Luteyn, toen Olivier alleen de zolder op kwam.

'Hij probeert de paarden op de dijk te brengen. Daar zouden ze veilig zijn.'

'Dat redt hij nooit. Het water stijgt veel te hard,' zei het meisje. Er klonk angst door in haar stem.

'Je vader komt straks heus wel. Die is verstandig genoeg om te

zien wat mogelijk is,' merkte Olivier op. 'Hier zijn kaarsen. Het lijkt me verstandig er nu maar een aan te steken. Dan kunnen we de lantaarn in geval van nood gebruiken.'

Maar het lukte niet de kaars brandend te houden. Steeds woei een tochtvlaag de vlam uit.

'Dan maar de lantaarn,' zei Olivier ten einde raad.

Op de zolder was het snijdend koud.

Regen-, hagel- en sneeuwbuien kletterden met onverminderde felheid neer op het dak. Af en toe leek de tot orkaankracht aangewakkerde storm het dak in zijn geheel op te nemen.

De tante zat rillend ineengedoken op een matras. Ze wiegde heen en weer. 'Het water komt, het water komt,' murmelde ze.

Laurien was bezig haar in dekens te wikkelen.

'Zal ik even helpen?' bood Olivier aan.

Maar het meisje weerde hem af. Ze was zijn geïrriteerde gezicht niet vergeten.

'Sla zelf ook maar een deken om,' adviseerde Olivier.

'Waar blijft vader?' vroeg Laurien zich hardop af.

'Die komt echt wel,' probeerde Olivier haar gerust te stellen. 'Het valt niet mee in dit weer een stel paarden door het water te leiden.'

Hij liep naar een klein raam in de zoldermuur en probeerde naar buiten te kijken, maar sneeuwflarden sloegen tegen het glas, waardoor het onmogelijk was te zien wat er buiten gebeurde. Hij had er geen flauwe notie van hoe hoog het water stond en of het nog rees. Van beneden hoorde hij het sinistere geluid van meubels die dof tegen de muren bonkten.

'Hoe hoog staat het water?' klonk de stem van het meisje.

'Ik kan het niet zien,' antwoordde Olivier. Hij draaide zich om en liep naar het trapgat. Bij het vage licht van de stormlantaarn zag hij dat het water tot halverwege was gestegen. Hij werd bijna misselijk van angst bij de aanblik van het deinende water. Hij raapte al zijn moed bijeen en liep terug naar het meisje.

'Hoe hoog?' vroeg ze.

'Het staat tamelijk hoog,' antwoordde Olivier voorzichtig. 'Maar ik denk dat de hoogste stand nu wel bereikt is.'

Het meisje stond op.

'Wat ga je doen?' wilde Olivier weten.

‘Ik wil zelf zien hoe hoog het water staat.’

Olivier stak zijn arm uit en wilde haar tegenhouden.

Laurien duwde hem opzij en keek in het trapgat. ‘Wat afschuwelijk! Straks verdrinken we.’ Paniek verscheen op haar gezicht.

‘Zo ver is het nog lang niet,’ merkte Olivier beslist op.

‘Wat weet jij daar nu van?’

Een enorme windvlaag stormde op het dak af. Met oorverdovend geweld werden dakpannen opgenomen en weggesmeten. Een donker gat werd zichtbaar tussen de dakspanten. Sneeuwvlagen joegen er onmiddellijk doorheen. Verbijsterd keek Olivier toe. Alles had hij verwacht, maar niet dit. Wat moest hij doen? Het gat dichtmaken. Maar hoe? Hij keek om zich heen, maar zag al snel dat er tegen dit natuurgeweld niets opgewassen was. Ze moesten maar hopen en bidden dat de storm en de sneeuw minder werden.

De tante was inmiddels wakker geworden door het enorme lawaai.

Angstig keek ze naar Laurien. ‘Ik wil naar beneden, naar bed. Ik heb het koud.’

‘Dat gaat niet, tante Jonne. Beneden staat het water. Je zou verdrinken. Dat wil je toch niet?’

‘k Wou dat ik een vogeltje was...’ begon Jonne te zingen.

Ik ook, dacht Olivier. O, wat zou ik vliegen! Weg van hier, veilig naar huis.

In de hoek van de zolder stonden een paar kisten en dozen. Hij stapelde ze op elkaar in een half vierkant. ‘Laten we hier maar gaan zitten.’

Terwijl Laurien de vrouw onder haar hoede nam, sleepte Olivier de matrassen erheen.

‘Ik wil naar mijn bed,’ jammerde de vrouw.

‘Dat kan niet, tante. Kom, ga hier maar liggen. Zal ik je even lekker toedekken?’

Het meisje trok met zorgzame bewegingen de dekens over de vrouw heen. Toen ging ze zelf ook op een matras zitten. Ze kon amper het beven van haar lichaam onderdrukken.

Olivier ging naast haar zitten, nam een deken en sloeg die om zichzelf en het meisje heen. ‘Leun maar tegen mij aan,’ zei hij. ‘Zo word je vanzelf wel warm. Probeer maar te slapen. Kijk, je

tante slaapt al. Ik blijf wel wakker.'

'Ik kan niet slapen,' zei Laurien. 'Ik ben bang. Stel dat de muren het niet houden, of dat het dak er helemaal af vliegt... En ik moet maar steeds aan mijn vader denken.'

'Dit huis is solide genoeg,' verzekerde Olivier haar. De toon van zijn stem klonk zorgeloos, maar in werkelijkheid was hij net zo bang als het meisje.

Een zacht snurken gaf aan dat tante Jonne weer in slaap was gevallen.

'Hoe laat zou het zijn?' vroeg Laurien.

Olivier keek op zijn horloge. Bij het licht van de lantaarn zag hij dat het halfvier was.

'Halfvier al! Waar blijft vader?'

Olivier begon zich ook zorgen te maken om Floris Luteyn. 'Misschien kon hij niet meer terugkomen doordat het water te hoog stond, en blijft hij bij de paarden op de dijk.'

'Zou je denken?'

'Vast. Je vader lijkt me erg verstandig en slim. Die overleeft dit echt wel.'

'Ik weet niet wat ik beginnen moet, als hij zou...' Het meisje maakte de zin niet af. Ze kon het woord 'verdrinken' niet uitspreken.

'Denk nu niet meteen het ergste,' raadde Olivier haar aan. 'Je houdt veel van je vader, hè?'

Het meisje knikte. 'Hij is de enige die nog over is,' zei ze. 'Mijn moeder is overleden toen ik vier was.' Waarom vertelde ze deze dingen aan een man die ze eigenlijk niet mocht?

'Mijn vader is overleden,' zei Olivier. Hij vertelde er niet bij op welke manier zijn vader om het leven was gekomen. Zijn vader was op een koude, inktzwarte decemberavond naar de SD gegaan om zijn familie te verraden, en was daarbij in de gracht gelopen. Hij was onder het ijs geschoven en verdronken. Olivier had geen traan om zijn dood gelaten.

'Maar ik heb een aardige vader teruggekregen,' dacht hij hardop.

Windstoten deden hernieuwde pogingen om het dak op te nemen.

Golven bonkten tegen de muren. Het huis kraakte in zijn voe-

gen. De vlam in de stormlantaarn flakkerde.

Tante Jonne kreunde af en toe in haar slaap.

Het meisje kromp ineen.

Olivier legde zijn arm nog wat vaster om haar heen. Hij werd overvallen door een hem onbekende emotie: de behoefte dit meisje te beschermen tegen alles wat haar schade kon berokkenen. Dit gevoel kende hij niet, en het verwarde hem. Hij was benieuwd of er snel hulp zou komen om hen van de zolder af te halen. Was alleen dit deel van Zeeland onder water gelopen, of waren er ook nog andere stukken land overstroomd? En hoe stond het ervoor met de rest van de provincies? Waren die buiten schot gebleven, of hadden zij ook last van het nietsontziende natuurgeweld?

‘Probeer maar te slapen. Ik blijf wel wakker,’ zei Olivier.

Aan het regelmatig ademhalen merkte hij dat het meisje ten slotte in slaap was gevallen.

Ondanks zijn voornemen om wakker te blijven, werd hij overvallen door vermoeidheid en doezelde ook hij weg.

Door een harde klap schrok Olivier op, en hij was meteen klaarwakker.

Ook Laurien schoot recht overeind.

‘Wat was dat?’ vroeg ze verwilderd. Ze keek opzij. ‘Tante? Tante Jonne?’

Haastig stond Olivier op. Waar was die tante in vredesnaam gebleven? Hij greep de lantaarn. De zolder was leeg. Dat mens zou toch niet...?

‘Tante Jonne!’ riep Laurien.

Alleen het gebulder van de storm en het klotsen van het water was te horen.

Olivier liep naar het trapgat. Hij keek naar beneden en hield een ogenblik zijn adem in. De vrouw was kennelijk de trap af gelopen, had haar hoofd gestoten en was voorover in het water gevallen. Langzaam dreef ze van de trap weg.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg een angstige stem achter hem.

‘Ik ben bang dat je tante een ongeluk heeft gehad,’ antwoordde Olivier voorzichtig. Hij graaide naar de lieslaarzen, trok ze aan en liep door het ijskoude water een paar treden de trap af. De

kou drong dwars door de laarzen heen en benam hem bijna de adem. Toen boog hij zich voorover, strekte zijn hand uit en probeerde de levenloze vrouw te pakken.

Een plotselinge deining voerde het lichaam met zich mee onder de vloer van de zolder.

Olivier zag in dat hij niets meer kon doen. Hij draaide zich om en liep de trap weer op. 'Ik kon haar niet meer grijpen,' zei hij klappertandend.

Een trek van afgrijzen verscheen op het meisjesgezicht. 'Is ze dood?' fluisterde ze.

Olivier knikte. Hij deed de laarzen weer uit. 'Kom,' zei hij toen.

Ze gingen samen weer op het matras zitten.

'Hoorde je dan niet dat ze opstond?' vroeg Laurien radeloos.

'Ik ben, denk ik, even weggedoezeld,' antwoordde Olivier verontschuldigend.

'Wat moet ik mijn vader vertellen? Hij vergeeft het me nooit!'

'Maar het is jouw schuld toch niet? Ik zou wakker blijven en ik ben in slaap gevallen.'

'Ik heb beloofd dat ik op haar zou passen,' zei Laurien toonloos.

Olivier van Boulogne voelde zich afschuwelijk. Hij sloeg zijn arm om het trillende meisje heen. 'Stil maar, je vader zal het heus wel begrijpen. Ik zal het hem uitleggen,' probeerde hij haar te troosten. Maar misschien viel er niets meer uit te leggen, bedacht hij opeens. Misschien was die vader ook verdronken. Dat zou vreselijk zijn. Dan had dit meisje geen ouders meer.

'Heb je nog andere familie?' vroeg hij aarzelend.

'Nee,' antwoordde ze kort, terwijl ze haar hoofd schudde. Haar zachte krulhaar streek langs zijn gezicht.

Vertedering overviel hem. Wat gebeurde er met hem?

'Woon je nog thuis of woon je op kamers?' vroeg hij een beetje onhandig, om haar maar op andere gedachten te brengen.

'Ik zit op kamers. Alleen in de weekends ben ik thuis.'

Dat was pas pech hebben, dacht Olivier. Ben je het weekend thuis, en dan gebeurt er zoiets ellendigs. Nou ja, ze konden elkaar een hand geven. Ga je een keer naar Zeeland, word je getrakteerd op een dijkbreuk.

Een snijdend koude windvlaag joeg over de zolder.

Laurien rilde.

Olivier trok haar dichter tegen zich aan en sloeg de deken vaster om haar heen. 'Het duurt vast niet lang meer. Morgenochtend vroeg zullen ze ons hier wel weghalen.'

'Denk je dat werkelijk?' Laurien draaide voorzichtig haar hoofd naar de man. Dat knappe gezicht was wel erg dichtbij, schrok ze. Maar het rare was dat het op een of andere manier vertrouwd aandeed. En het bevreesdde haar nog meer dat ze zich veilig voelde bij hem.

'Echt waar,' verzekerde Olivier haar.

'Hoe ben je hier terechtgekomen? Ik bedoel: moest je hier zijn?' vroeg ze na een lange periode van zwijgen. Ze moest haar gedachten verzetten en niet steeds denken aan het ongeluk of wat er misschien gebeurd was met haar vader.

'Ik was op weg naar een studievriend in Stavenisse, Jochem van Andel. Misschien ken je hem wel.'

Nee, ze kende hem niet, maar de familie wel. Die woonde in een deftige state even buiten Stavenisse. Ze was er weleens langs-gefietsd. De state leek nog het meest op een enorm landhuis, omringd door schitterend aangelegde tuinen. Nee, de Van Andels behoorden absoluut niet tot de sociale kring van de Luteyns. Ze durfde niet goed te vragen wat hij deed voor de kost.

'Op het moment ben ik soldaat in harer majesteits leger,' ging Ollie verder, alsof hij haar gedachten had geraden. 'Ik lig zagezegd in Ossendrecht. Maar binnenkort word ik overgeplaatst naar de officiersopleiding in Ede. Daarna ga ik waarschijnlijk terug naar de universiteit. Ze hebben me daar een baan als wetenschappelijk medewerker aangeboden.'

'Je hebt gestudeerd,' begreep ze.

'Ja, biochemie.'

'Wat houdt dat in?'

'De studie van chemische processen binnen levende organismen. Bijvoorbeeld hoe ziekten ontstaan, en wat je ertegen kunt doen.'

Met verbazing hoorde Laurien het plotselinge enthousiasme in zijn stem, en ze zag de geestdrift op zijn gezicht. Hij was dus niet helemaal het losbollige type zoals hij eerst had doen voor-

komen. Het veroorzaakte een warm gevoel bij haar. Ze glimlachte licht.

Geboeid keek Olivier naar het meisjesgezicht, dat opeens zijn onaandoenlijkheid had verloren. Hij glimlachte terug en trok de deken nog steviger om hen heen. Door het optrekken van de deken werden haar voeten zichtbaar. Bij het flakkerende licht van de lantaarn leken ze nog langer.

‘Je hebt behoorlijk grote voeten,’ merkte hij op.

Ijlings trok Laurien haar voeten terug. ‘Als je kritiek hebt, moet je boven zijn,’ zei ze vinnig. Alle vriendelijkheid was uit haar gezicht verdwenen.

‘Boven?’ vroeg hij verbaasd.

‘Ja, bij God. Ik heb mijn voeten niet zelf gemaakt, hoor.’

‘Nou, je hoeft niet zo boos te worden. Ik bedoel er niets mee.’

‘Dacht je dat het leuk was telkens zulke opmerkingen te moeten horen?’ vroeg ze boos.

‘Ik zei toch niet dat ze lelijk waren?’

‘Dat moest er nog bij komen!’

Nou, dit meisje was beslist geen engel, dacht Olivier van Boulogne. Eerder een kat die plotseling haar klauwen kon uitslaan.

Beukende golven en felle rukwinden deden een hernieuwde aanval op het huis. De zolder bewoog trillend en krakend heen en weer.

Laurien dook in elkaar.

‘Rustig maar. Er kan je niets gebeuren. Dit huis houdt het wel.’ Olivier streek even licht over haar hoofd. ‘Het is juist goed dat het huis een beetje meegeeft. Dan stort het niet zo snel in elkaar.’

Wat een rare toestand, dacht Laurien. Zat ze nota bene te bekechten over haar voeten, terwijl het huis op instorten stond, en hun leven bedreigd werd. Haar wereld was in een complete chaos veranderd. Tante Jonne dood, en haar vader... Ze durfde niet verder te denken. En waarom kwam niemand hen redden?

Sneeuwvlokken dwarrelden door het gat in het dak en vormden een dunne laag op de zoldervloer.

Wat een uitzichtloze situatie, dacht Olivier van Boulogne.

De ochtend brak aan. Vaal winterlicht scheen over de zolder.

Laurien sliep. In haar slaap had ze zich vast tegen Ollie aan gekruld.

Olivier durfde zich niet te bewegen, bang haar wakker te maken. Hij keek neer op het bleke gezichtje. De lange, licht-bruine wimpers lagen als boogjes op haar wangen. De mond was iets geopend, als van een klein kind dat diep in slaap is. Zijn armen waren stijf van de kou en van het vasthouden. Even bewoog hij ze.

Onmiddellijk werd het meisje wakker. Ze schrok overeind. Niet-begrijpend keek ze even om zich heen, maar meteen daarna wist ze weer waar ze was. De binnenkant van haar mond voelde droog en pijnlijk aan. 'Ik heb dorst,' zei ze, terwijl ze met haar tong over haar lippen bewoog.

Olivier stond op en liep naar het gat in het dak. Voorzichtig schoof hij het laagje sneeuw dat over een van de kapotte balken lag, in de palm van zijn hand en liep terug.

'Het is niet veel.' Hij schoof de sneeuw in haar handen.

'Dank je wel,' sprak ze verlegen.

Olivier deed de lamp uit en liep naar het raam. Hij keek naar buiten. Even hield hij zijn adem in. Een overweldigende watervlakte strekte zich uit tot aan de horizon. De wind stuwde de golven met schuimkoppen voort. De takken van de kale bomen die boven het water uitstaken, waren bedekt met een dunne sneeuwlaag. Heel in de verte zag hij een dak net boven de golven uitrijzen. Een witte vlag wapperde als teken van leven uit een dakraam. Alles had hij verwacht, maar niet dit. Dit was een ramp. Vlak onder hem dreef iets voorbij. Met afschuw zag hij dat het een dode koe was. Hij voelde hoe hij begon te trillen. Paniek benam hem de adem. Wat moesten ze doen? Wat konden ze doen? En waar bleven de boten om hen te redden? Was heel Nederland onder water gelopen?

Laurien kwam naast hem staan. Haar ogen werden groot van afgrijzen.

Heel in de verte begon een torenklok te luiden.

'De kerk,' fluisterde Laurien. 'De torenklok roept de mensen naar de kerk. Weten ze dan niet...?'

‘Nee,’ merkte Olivier beslist op, ‘dit is niet het gewone luiden. Dit is het luiden van een noodklok. Je zult zien dat ze nu gauw komen.’

Maar Olivier van Boulogne had ongelijk. De klok bleef wel luiden, maar in de grijze, woelige watervlakte dreven alleen ontwortelde bomen, kapotgeslagen huisraad, kadavers van koeien, schapen en paarden en wrakstukken van huizen en schuren. Er was geen boot te bekennen.

De lange dag kroop voorbij, de schemer viel in. Wanhopig keken Laurien en Olivier elkaar aan. Werden ze vergeten?

De storm nam af. Er kwamen nog wel windstoten, maar die waren aanzienlijk minder krachtig dan de beukwinden van de vorige nacht.

Af en toe dommelden ze in, maar de meeste tijd waren ze wakker. Dan vertelde Olivier als afleiding over zijn familie, waar hij woonde en wat hij deed.

Er ging een andere wereld open voor Laurien. Een wereld van studie, luxe, feesten, dure hobby's en muziek. Een wereld waarin meisjes konden worden wat ze wilden. Oliviers oudste zusje bleek zangeres te zijn. Ze was getrouwd met een huisarts en had een zoontje van tweeënhalf. Laurien meende dat ze weleens iets over haar had gelezen in een of andere krant. Bernice, het tweede zusje, was zeker zijn lievelingszusje, want in zijn stem klonk opeens zo veel genegenheid door. Bernice was glazenier. Ook zij was getrouwd, maar had nog geen kinderen. Het jongste zusje, Emma, studeerde rechten.

‘En mijn moeder...’ Olivier zweeg even. ‘Ik kan me geen liever, geen knapper iemand voorstellen,’ ging hij toen enthousiast verder. ‘Maar nu ben jij aan de beurt. Ik heb al veel te veel verteld. Ben je verliefd, verloofd, getrouwd... Nee,’ onderbrak hij zichzelf, ‘je bent niet getrouwd, maar misschien verloofd of verliefd...?’

Laurien schudde haar hoofd. ‘Niet verloofd, en ook niet verliefd.’

‘Wil je wel trouwen?’

Wat een onbescheiden vraag. Zoiets vroeg je toch niet?

‘Nou?’ drong hij aan. Zijn ogen stonden plagend. Hij zag haar verlegenheid.

‘Het lijkt me wel leuk,’ antwoordde ze. ‘En jij?’

‘Trouwen?’ Hij haalde zijn schouders op. ‘Voorlopig nog niet. Ik denk dat ik niet het trouw-type ben.’ Op het moment dat hij de woorden uitsprak, wilde hij ze meteen weer inslikken, maar het was al te laat. Hij kon zich wel voor zijn hoofd slaan. Zo kreeg ze natuurlijk helemaal een verkeerd beeld van hem. Ze wantrouwde hem toch al. Dat had hij overduidelijk gemerkt toen hij haar net had ontmoet.

Laurien wendde haar hoofd af. Dus toch het losbollige type dat meer van flirten hield dan van een serieuze relatie, dacht ze mismoedig. Maar waarom zou ze mismoedig zijn? Deze man was gewoon een passerende voorbijganger. *Ships that pass in the night*. ‘En voor de rest valt er niet veel te vertellen, ben ik bang,’ besloot Laurien een beetje gelaten. ‘Je weet het voornaamste al. Je kent mijn vader en mijn...’ Ze maakte de zin niet af.

‘Laat maar,’ sprak Olivier snel. Hij werd overvallen door intens medelijden. Zo alleen op de wereld te moeten zijn. En dan ook nog studeren voor onderwijzeres... Wat een afschuwelijk, saai leven. Hij schaamde zich bijna voor zijn eigen leven. Snel ging hij over op een ander onderwerp.

Het werd een zware tijd. De dorst konden ze nog enigszins lessen met de sneeuw die af en toe naar binnen dwarrelde, maar het brood en de andere etenswaren waren op. Het was alsof de kou nog intenser werd.

De meeste tijd zaten ze dicht tegen elkaar aan gedrukt, met de dekens strak om zich heen getrokken. Maar de dekens werden vochtig, net als de matrassen.

Telkens wanneer ze ergens in de verte een motor hoorden, sprongen ze op en begonnen ze te schreeuwen.

Olivier had een vlaggenstok gevonden en daar een lap aan gebonden. Daarmee zwaaide hij in het grote gat van het dak. Maar kennelijk werd het zwaaien en schreeuwen niet opgemerkt, want de redding bleef uit.

Olivier was ervan overtuigd dat ze spoedig gered zouden worden, maar Laurien zag het niet meer zitten. Ze was ijskoud, had dorst en vooral pijn in haar maag die met het uur erger werd. Wat als het ernstiger werd?

‘Wees maar niet bang,’ probeerde Olivier haar te troosten. ‘Maagpijn krijg je vaak wanneer je onder grote spanning komt te staan. Je zult zien, zodra je eenmaal hier weg bent en veilige grond onder je voeten hebt, voel je geen pijn meer. Vertrouw me maar.’

Olivier begon weer verhalen te vertellen om haar gedachten te verzetten. En hij kende veel verhalen. Hij was zelfs een keer met de dood bedreigd. En nog wel door een halfzusje! Laurien had er moeite mee het verhaal te geloven, maar zulke verhalen verzong je toch niet? Een vader die een dubbelleven leidde en een gek halfzusje dat er moorddadige neigingen op nahield. Dan had hij nog familie die in een boerderij woonde in het oosten van het land, in Leevoort. Daar zou ze wel willen wonen, zo gezellig, zo... zo... warm, en vooral liefdevol. Dat kon ze opmaken uit het verhaal dat Olivier vertelde, maar ook uit de klank in zijn stem. Heerlijk, met koeien, kippen, poezen en schapen en een oude tante die kon goochelen. In die boerderij waren kasten vol boeken, en iedereen leek wel een muziekinstrument te kunnen bespelen. En dat ene nichtje maakte bloemstukken van bloemen uit haar eigen tuin. Leevoort... Een soort paradijs op aarde.

Olivier vertelde... vertelde... En ondertussen verstreek de tijd.

Tegen het ochtendgloren van de vijfde dag hoorden ze het geronk van een zware motor.

Olivier sprong op, rende naar het zolderraam en zag vlak boven zijn hoofd een marinehelikopter. Hij zoog het water in woeste golven omhoog en cirkelde boven de boerderij.

Olivier begon met zijn armen te zwaaien. Waterdruppels sproeiden over hem heen. In een oogwenk was hij drijfnat, maar dat kon hem niet schelen. ‘Hier,’ schreeuwde hij. ‘Help!’

Iemand zwaaide. Daarna vloog de helikopter verder.

‘Eindelijk! Ze hebben ons gezien,’ zei hij met glanzende ogen tegen Laurien. ‘Nu zal het niet lang meer duren totdat ze bij ons zijn.’

Laurien lachte opgelucht, maar opeens betrok haar gezicht. ‘Tante Jonne?’

‘Wat bedoel je?’

‘Moeten we... Ik bedoel... Ze blijft alleen achter.’

‘Je tante is dood, Laurien. Ze zullen eerst de levende mensen willen redden. Pas later zijn de doden aan de beurt.’

Laurien knikte. Stomme vraag van haar. Maar het idee dat ze dat arme lichaam alleen moest achterlaten, vervulde haar met intense treurigheid.

Het duurde toch nog een paar uur totdat de eerste motorboot langskwam. Hij was propvol mensen met afgetobde gezichten die van de zolders en daken waren gehaald. De meeste vrouwen droegen hoofddoeken. Sommigen hielden baby's en kleine kinderen in hun armen geklemd.

‘Er is nog net één plaats beschikbaar,’ riep de man die aan het roer stond. ‘Meer kunnen er niet mee, want dan zijn we bang dat we kapseizen. De volgende boot komt achter ons aan. Daarin is iets meer ruimte.’

‘Ga jij maar. Ik wacht op de volgende boot,’ zei Olivier. Hij duwde Laurien naar voren.

‘Nee, ik blijf bij jou.’

Een rukwind stormde aan over het water. De vloer onder hun voeten kraakte en trilde.

‘In de boot,’ beval Olivier.

Zonder nog een woord te zeggen stapte Laurien van de smalle vensterbank in de wachtende, wiebelende boot. Behulpzame handen trokken haar binnenboord.

Laurien draaide zich om en zwaaide naar Olivier. Haar keel kneep dicht. Tranen verduisterden haar ogen. Ze had het gevoel alsof ze op dat moment iets heel kostbaars verloor.

‘Stil maar, kind, het is over,’ zei een vriendelijke mannenstem. ‘Je bent veilig.’

Olivier van Boulogne keek de slingerende boot na. ‘Vaarwel, engel van Van Eyck,’ zei hij zacht en een beetje weemoedig. Zou hij dit Zeeuwse meisje dat hem in die korte tijd zo na aan het hart was komen te liggen, ooit terugzien?

Hoewel het weer heviger begon te sneeuwen, bleef hij rillend bij de raamopening staan. Met afkeer dacht hij aan de dode vrouw die in het water verdwenen was. Waar zou ze nu zijn? Olivier trok de lieslaarzen aan en liep naar het trapgat. De vrouw

was nergens te bekennen.

Vervelend, het was alsof hij koorts had. Rillingen joegen over zijn rug. Hij voelde zich heet en koud tegelijk. En waarom deed zijn zij opeens zo'n pijn? Hij had zich toch niet gestoten? Olivier durfde amper adem te halen. Waar kwam die pijn opeens vandaan?

Gelukkig liet de tweede boot niet lang op zich wachten. Olivier stapte in de wankelende boot en nam plaats op de achterpunt. Nog even keek hij om. Te laat hoorde hij roepen: 'Bukken!' Een tak klapte tegen zijn achterhoofd... Stervenskoud water omgaf hem.

Toen werd het donker.

HOOFDSTUK 2

Maartje Gerlach, een nichtje van Olivier van Boulogne, rook, ondanks de wind die onder de overkapping van het station door gierde, de geur van de stoomlocomotief toen ze op het perron in het boemeltreintje stapte. Ze had erop gerekend dat ze tegen tien thuis zou zijn, maar het was erg tegengevallen. De trein had in Utrecht al vertraging opgelopen, en ze maakte zich bezorgd of ze de laatste bus van het station naar huis wel zou halen. Het was al tien uur. Het zou wel elf uur worden voordat ze op het station zou zijn.

Het was stil in de trein. De sneeuw en de wind, die de hele avond al voor oponthoud hadden gezorgd, wakkerden nog steeds aan, en het afgerukte blad en wat losse takken zwierden tegen de ramen van de treincoupé.

Maartje wreef met haar mouw over het beslagen raam en probeerde naar buiten te kijken, maar ze zag niets door de sneeuw die tegen het raam sloeg.

De conducteur, een brede man, wiens uniform strak om zijn buik spande, kwam voor de derde keer langs. Hij had een rode kleur op zijn vlezige wangen.

'Juf, ga eens bij die ramen weg. Het gaat zo tekeer. Straks waait er nog een boom door de ruit,' beval hij.

Maartje schoof over de houten zitting meer naar het midden.

Een coupé verder, aan de andere zijde van de wagon, zat een man, die dezelfde opdracht kreeg als zij.

‘Meneer... Voor uw eigen veiligheid... Gelukkig dat het zo stil is,’ zei de conducteur zorgelijk.

De man keek op van zijn boek en gehoorzaamde met een snelle glimlach naar Maartje. Zijn ogen achter de bril met ronde glazen glinsterden. Hij streek het sluike blonde haar naar achteren en zei: ‘We doen maar wat ons opgedragen wordt. Straks rijden we een stuk door het bos, en je moet maar afwachten of die ruiten een paar flinke afgerukte takken kunnen hebben.’ Hij nam ook plaats aan het gangpad.

De conducteur liep weer verder.

De man draaide zich weer om naar Maartje en glimlachte nogmaals geruststellend. ‘Het zal wel meevallen met die ruiten,’ zei hij. ‘Maar voor zijn gemoedsrust... Moet u nog erg ver?’

‘Nog twee stations. Als het meezit, haal ik de laatste bus nog,’ zei Maartje.

‘Twee. Ik ook, maar ik reken erop dat mijn oom bij het station staat. En anders bel ik hem,’ zei de man gemakkelijk.

Hij was ouder dan Maartje op het eerste gezicht gedacht had. Achter in de twintig, schatte ze. Iets ouder dan haar broer Jilles, en net zo blond. Zijn haar viel over zijn voorhoofd, en hij was lang en mager, op het slungelige af. Om zijn hals had hij een felrood met groen gestreepte sjaal, die hem niet stond. Maar hij leek aardig, dacht Maartje.

De man aarzelde even en stond toen op. ‘Vind je het goed dat ik het laatste stuk tegenover je kom zitten? Dat is een beetje gezelliger,’ zei hij.

Maartje knikte wat verlegen. Ze zou willen dat ze in dit soort situaties meer van Fanny, haar zusje, had. Die babbelde onbekommerd met iedereen die ze tegenkwam. Maartje streek haar donkere haar, dat net zo steil was als dat van de man tegenover haar, naar achteren.

‘Waar kom je vandaan?’ informeerde hij gemoedelijk, en hij strekte een paar lange benen uit in het gangpad.

‘Uit Amsterdam.’

‘Zit je daar op school of zo?’

‘Of zo,’ zei Maartje. ‘Ik ben bijna klaar met mijn opleiding

voor vroedvrouw. Nog een paar praktijkdingen, en dan studeer ik af.'

'Ai, toe maar. Dan ben je ouder dan je eruitziet. Ik moet dus eigenlijk "u" zeggen,' stelde hij vast. 'En...'

Zijn woorden werden onderbroken door het heftige gepiep van de remmen en het abrupte stoppen van de trein.

Maartje schoot voorover en belandde boven op haar overbuurman. Ze greep zich aan zijn schouders vast, en hij sloeg in een reflex zijn armen om haar heen.

De trein schokte nog een paar keer en stond toen stil.

Geschrokken probeerde Maartje overeind te komen. Haar kleine groene leren koffer was uit het bagagenet gevallen en lag op de grond in het gangpad, naast de tas van haar buurman.

Hij lachte vrolijk en zette haar overeind.

Maartje liet zich wat beschaamd weer op de bank zakken. Wat een vertoning. Ze hing bijna om die man zijn hals. Enfin. Ze kon er niets aan doen. Nog een geluk dat ze boven op hem terecht was gekomen. Ze kon zich op het moment geen beschadigde handen permitteren. Ze keek de man behoedzaam aan. Lachte hij? Nee. Tenminste, niet hardop.

'Heb je je niet bezeerd?' vroeg haar overbuurman.

'Dat kan ik beter aan jou vragen,' antwoordde ze, en ze schoot in de lach.

'Niks hoor. Je bent niet bepaald een zwaargewicht,' zei hij galant.

Aardige man, dacht Maartje nogmaals. 'Wat zou er gebeurd zijn?' vroeg ze hardop.

Hij stond op, opende een bovenraampje en stak zijn hoofd naar buiten. Een sneeuwvlaag dwarrelde naar binnen. Boven het geloei van de wind uit hoorden ze een paar mannen roepen, maar ze konden niet verstaan wat ze zeiden. Met de sneeuwvlaag kwam kou de wagon binnen.

Maartje huiverde. Wat een storm, en wat was het koud. Ze zou willen dat ze bij haar eerste plan was gebleven. Ze had al gebeld naar haar ouders dat ze dit weekend niet zou komen, maar op het laatste moment had Saskia, een studiegenoot, gezegd dat ze nog een paar bevallingen nodig had en dat ze graag voor haar wilde waarnemen. Ze had verheugd haar koffertje ingepakt en was op

de trein gestapt. Dom. Al was het nog zo leuk het feest voor Renger en Marina voor te bereiden, het was verstandiger geweest als ze op haar kamer in Amsterdam was gebleven. Ook vervelend dat haar vader nu dus niet aan de trein zou staan, zoals hij anders altijd deed. En het werd al zo laat. Als ze de laatste bus maar haalde.

Het gaslicht, dat al die tijd helder had gebrand, werd opeens veel zwakker.

De man tegenover Maartje trok zijn hoofd terug. Hij veegde zijn brillenglazen schoon, die beslagen waren door het verschil in temperatuur, en zette de bril weer op zijn neus. 'Ik ga kijken wat er aan de hand is,' zei hij.

De wind gierde door het halfopen raam en de sneeuw woei naar binnen tegen Maartjes wang. Ze rilde.

Hij zag het. 'Stom van me,' zei hij, pakte de handgreep en sloot het raam met een klap.

'Ik loop even naar voren. Misschien...'

De coupé schudde heen en weer in een hevige stormvlaag.

'Ik ga mee, als je het niet erg vindt,' viel Maartje hem haastig in de rede.

Ze had helemaal geen zin om alleen achter te blijven.

'Goed, kijk uit dat je nergens over struikelt. Het is hier nogal donker. Wacht.' Hij zette de beide tassen op de bank. 'Kom maar. Geef me een hand.'

Hij stak zijn hand uit. Maartje legde de hare erin en liep achter hem aan.

Er leken geen passagiers te zijn buiten hen. Door het wegval-len van het geluid van de wielen werd het gegier van de wind nog sterker.

'Hoe heet je,' vroeg de man aan Maartje.

'Maartje. Maartje Gerlach. En jij?'

'Marien Heringa. Op weg naar een oom en tante. En wat doe jij nog zo laat in de trein?'

'Ik ben op weg naar huis. Mijn oudste broer en zijn vrouw komen over een paar weken terug uit Australië. Ze zijn bijna een halfjaar weg geweest. Feest dus. We moeten nog een paar dingen voorbereiden. En misschien, als hun huurders willen opstappen, het huis weer in orde brengen.'

‘Leuk. O, wel verdr...’ foeterde hij. ‘Kijk uit. Hier ligt iets.’

‘Mijn tas,’ hoorden ze een klaaglijke vrouwenstem zeggen. ‘Hij viel bijna op mijn hoofd. Ik heb vast een hersenschudding of zo.’

In het zwakke licht van de gaslamp zagen ze een vrouw die in het uiterste hoekje van een bank zat.

‘Gelukkig maar dat ik niet bij het gangpad ben gaan zitten. Dan was ik de hele trein door gerold. Ik mag van geluk spreken dat ik alleen maar mijn hoofd heb beschadigd,’ ging de vrouw verder.

‘Uw tas viel toch niet op uw hoofd?’ vroeg de metgezel van Maartje nuchter. Hij opende een deur van de coupé en probeerde iets te zien. De sneeuwjacht sloeg hem in het gezicht en maakte het onmogelijk iets te zien. Hij trok de deur weer dicht.

‘O ja, maar toch, maar toch... Wat is er gebeurd? Niemand vertelt me iets. Ik zit maar te wachten en te wachten, en het wordt hier verschrikkelijk koud met die open deur.’ De vrouw trok haar bontkraag dicht tegen haar hals.

‘De deur is alweer dicht, en het duurt vast niet lang meer,’ troostte Maartje. ‘We staan nog niet langer dan vijf minuten stil.’

‘O, gelukkig nog een dame!’ zei de vrouw opgelucht. ‘Wilt u bij me blijven zitten, alstublieft? Ik vind het niet prettig hier alleen te zitten.’

Marien mompelde iets afkeurends, maar Maartje had medelijden met haar. Ze had tenslotte zelf ook geen zin gehad om alleen achter te blijven.

‘Kijk jij maar. Ik blijf wel bij deze mevrouw,’ zei ze.

‘Goed. Ik ben zo terug.’ Hij opende de deur en sprong van de treeplank op de witte, harde grond naast de rails.

Maartje ging op de bank tegenover de vrouw zitten.

‘Jullie hebben geluk dat jullie samen reizen. Ik zag er al zo tegen op om op zaterdagavond alleen in de trein te stappen – en dan met dit weer,’ klaagde de vrouw. ‘Mijn goede hart brengt me vaak in problemen.’

‘O, werkelijk?’ vroeg Maartje geïnteresseerd.

Op dat moment ging het licht weer helderder branden.

Maartje knikte naar de vrouw tegenover haar, die zichtbaar opgelucht was.

‘Je weet het maar nooit met die gaslampen. Altijd kapotte kousjes, en ik heb het niet op dat donkere gedoe. Zeker niet wanneer het al zo laat is. Als ik van tevoren had geweten dat het zulk weer zou worden, was ik nooit op reis gegaan. Ik ga mijn zuster helpen. Ze moet opknappen van een operatie en ze heeft een man die van alles niets kan. Zijn handen staan zo.’ Ze zette haar beide handen schuin voor zich op haar schoot en vervolgde: ‘Maar ze mag dan erg verlegen zitten om hulp – een paar dagen later was ook wel goed geweest. Ik ben bang dat ze nu in de war zal raken doordat ik zo laat ben, maar goed, dat overleeft ze wel.’ Ze streek over de bontkraag van haar zwarte wollen jas en vorste: ‘En jij, meisje?’

‘Ik ben op weg naar mijn ouders,’ zei Maartje.

‘Dan zullen die ook wel ongerust zijn.’

‘Nee, want ik had gezegd dat ik niet zou komen. Ik had dienst, maar dat ging op het laatste moment niet door.’

‘O... Dat doet me denken...’ De vrouw praatte verder over haar dochter, over haar zuster en over de rest van haar familie.

Maartje luisterde met een half oor, terwijl ze aan haar eigen familie dacht. Renger en Marina hadden geen beste maand uitgezocht om terug te komen naar Nederland. In plaats van te wachten op het voorjaar hadden ze gekozen voor een van de koudste maanden van het jaar. In Australië was het op het moment bloedheet, hadden ze thuis begrepen. En Marina kon niet goed tegen te veel warmte.

‘Vind je ook niet?’ zei de vrouw tegenover Maartje.

Maartje was met een schok weer bij de les. ‘Eh...’

‘Ik zeg weleens tegen mijn zuster: wees maar blij dat ze nog niet getrouwd waren. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Wat jij?’

Maartje knikte. Ze had geen idee waarover het ging.

Marien Heringa kwam weer binnen. Zijn gezicht was rood van de kou en hij wreef zijn handen tegen elkaar. ‘Er lagen een paar enorme takken op de rails. De machinist moest kijken of er niets beschadigd was, voordat we verder konden. We hebben eerst die takken weggehaald,’ zei hij monter, terwijl hij op zijn vuisten blies.

Maartje wist zeker dat hij met plezier aan het slepen was geweest. Haar broers waren ook dol op gesjouw met boomtakken en stammen.

‘Ik hoop dat we nu eindelijk eens gaan rijden,’ zei de vrouw onrustig, en ze keek met haar bleekblauwe ogen van de een naar de ander. ‘En willen jullie hier komen zitten? Ik voel me niet prettig, zo alleen.’

‘Eh...’ antwoordde Marien, maar Maartje knikte.

‘Zal ik dan even de tas en de koffer halen?’ Marien liep al door.

‘Graag,’ zei de vrouw in Maartjes plaats.

Even later was Marien terug. Hij nam plaats naast Maartje en luisterde mee naar de vrouw, die een spraakwaterval over hen uitstortte.

Een paar keer merkte ze op: ‘Wat gaat de tijd heerlijk vlug zo. En de wind lijkt ook minder te worden. Horen jullie wel?’

De wind was juist nog toegenomen, maar Maartje wachtte zich er wel voor dat te zeggen. Als die vrouw niet merkte dat de trein af en toe behoorlijk schudde, en dat er afgerukte takken tegen de wagonramen woeien, zou zij er niet over beginnen. Het mens zou maar in paniek raken.

Toen de vrouw even zweeg, vroeg Marien, die haar verhalen zat was, aan Maartje: ‘Hoelang waren je broer en je schoonzus ook alweer in Australië geweest?’

‘Vijf maanden. Ze komen een halfjaar eerder dan het plan was weer thuis.’

‘Ik was maar weggebleven. Nederland is zo vol aan het worden... die Indische mensen... En dan die kinderen die overal maar geboren worden. Het levert niets dan ellende op.’ De vrouw perste haar lippen op elkaar en bewoog haar hoofd nadrukkelijk op en neer.

Maartje vond haar meteen een stuk minder aardig. Om te beginnen was ze dol op het Indische gezin dat in het huis van juf-frouw Busket woonde, en ze was nog doller op haar kleine neefje en nichtjes. Verder vervulde iedere pasgeboren baby haar met eerbied. Altijd weer een wonder. ‘Zo vol is Nederland niet dat we mensen die ons trouw gebleven zijn geen onderdak zouden kunnen bieden. En kinderen... Kinderen zijn ook altijd welkom,’ zei ze.

Marien zag hoe afwijzend ze keek. 'Maartje is vroedvrouw. Die voelt zich in haar beroepseer aangetast,' legde hij uit.

'Ben je vroedvrouw? Daar ben je toch nog veel te jong voor, kind. Die zijn van middelbare leeftijd, en die hebben een wrat op hun kin.' De vrouw boog iets voorover en tikte Maartje op haar knie. 'Zorg ervoor dat je een ander beroep kiest. Dat is echt zo'n vrijgezellenbaan. Trouw maar lekker met deze jongen, en laat dat vroedvrouwkje spelen maar aan een ander over. Als je zo nodig moet, kun je beter zelf een paar kinderen krijgen.'

'Precies, dat zeg ik ook altijd. En verder denk ik dat u in de war bent met de heks van Hans en Grietje,' zei Marien vermaakt.

'Goed zo. Luister maar goed naar je verloofde.' De vrouw kneep een oog dicht, waardoor ze er lodderig begon uit te zien.

De trein begon langzamer te rijden. De stoomfluit blies boven de wind uit. De remmen piepten...

'Ik ben er.' De vrouw grabbelde haar spullen bij elkaar.

'Ik...' begon Maartje, en ze haalde toen haar schouders op.

Om nu nog uit te leggen dat ze deze Marien vanavond voor het eerst van haar leven had gezien, was haar gewoon te veel werk.

'Nou, prettige reis nog verder.'

Marien opende de wagondeur voor de vrouw en hielp haar het perron op.

'Aardig meisje heb je, jongeman. Maar praat haar die malligheid van dat werk maar uit haar hoofd.' Ze zwaaide nog even naar Maartje en liep, haar hoofd schuin naar voren gebogen tegen de sneeuwjacht, naar de uitgang van het station.

'Nou,' zei Maartje verbluft toen Marien weer tegenover haar zat.

'Ja, je hebt zomaar een verloofde opgedaan,' zei Marien, en hij lachte haar vanachter zijn brillenglazen toe.

'Het was te laat om het nog recht te zetten. Het is maar goed dat ik niet ergens een verloofde heb zitten.' Maartje keek naar zijn hand. Hij droeg geen ring. 'Of jij.'

'Of ik.' Zijn gezicht verstrakte. Hij schudde even zijn magere schouders heen en weer, alsof hij iets van zich af wilde gooien, en keek op zijn horloge.

'Het is al tegen elfen. Hoe kom jij straks nog thuis? Het is

gevaarlijk op de weg. De bomen knappen af, en de takken vliegen je om de oren.'

Maartje had al een oplossing bedacht. 'Fanny, mijn oudste zusje, en mijn zwager wonen in Leevoort. Misschien kan mijn zwager me van het station halen. Dan blijf ik daar wel slapen vannacht.'

'Als mijn oom naar het station komt, kan hij jou ook wel afzetten. Dat zal hij geen probleem vinden,' stelde Marien voor.

'Hoe heet je oom? Ken ik hem?'

'Dat zou best kunnen. Hij heeft een grote houthandel. Van Brederode.'

Maartje kende zijn oom inderdaad. 'Daar heeft onze Fanny gewerkt. Nu zorgt ze voor de aankleding van zijn kantoor. Bloemen en zo.'

De straatverlichting in Leevoort was uitgevallen. Het was aarde-donker op het plein voor het station, en er lagen overal afgerukte boomtakken en kapotte dakpannen.

Eerst belde Marien zijn oom.

Daarna nam Maartje de telefoon over. Ze belde naar Fanny en Alex.

Fanny nam op. 'Maart, wat doe jij buiten in dit boosaardige weer?' riep ze ontdaan. 'Je lijkt wel niet wijs! Denk eraan dat je papa niet belt. Het is levensgevaarlijk op de buitenwegen.'

'Ik bel jou toch,' zei Maartje nuchter.

'Goed, ja. Blijf in het station staan. Alex komt je halen.'

'Dat hoeft niet. Je oude baas brengt me straks.'

'Van Brederode?'

'Ik vertel het straks wel. Tot zo.' Maartje hing op.

Binnen vijf minuten reed de auto van directeur Van Brederode het stationsplein op.

Meneer Van Brederode, een forse, grijzende vijftiger, stapte uit en gaf zijn neef een klap op zijn schouder. 'Zo, Marien... En wie breng je mee? Je ver...'

'Nee, nee. Dit is Maartje Gerlach, en ze moet naar haar zus Fanny. Is het erg als u een paar minuten omrijdt?' viel Marien hem in de rede.

‘Ach, Maartje Gerlach. Nu zie ik het.’ Meneer Van Brederode stak zijn hand uit en nam het meisje in één blik op.

‘Natuurlijk zetten we je even bij je zus af.’ Meneer Van Brederode had altijd een zwak gehouden voor zijn pientere werkneemster, en al zei zijn vrouw bits dat Fanny maar een amateur was, en dat hij er beter aan deed een gediplomeerde bloemist in de arm te nemen, meneer Van Brederode hield het op Fanny. Dat hoe langer hoe meer grote bedrijven en hotels bij haar aanklopten voor advies om hun tuin aan te leggen, bevestigde zijn gelijk. ‘Stap in. Ga jij maar voorin zitten, Maartje. Marien, zet haar koffertje eens naast je op de achterbank. Waar kennen jullie elkaar van?’

‘Van de trein, meneer Van Brederode.’ Maartje zat al op de voorbank.

Marien zat met zijn lange benen opgetrokken tot halverwege zijn kin op de achterbank.

Meneer Van Brederode trok op. ‘Van de trein,’ herhaalde hij.

De auto maakte even een schuiver door een windstoot, en de boom die in het midden van het plein stond, boog ver door.

Ze reden door de sneeuwjacht naar de rand van het dorp waar het huis van Fanny en Alex lag.

‘U weet gelukkig waar ze woont,’ constateerde Maartje.

Meneer Van Brederode glimlachte melancholiek. Hij zou niet weten waar het meisje woonde dat hij met geweld uit zijn gedachten had moeten zetten nadat hij haar voor de eerste keer had ontmoet? Fanny... Met het kind van haar joodse werkgevers, dat ze als haar eigen kind uit Duitsland meegenomen had naar haar ouders. De hele oorlog had ze volgehouden dat het haar eigen kind was, en alle roddel en kletspraat had ze waardig over zich heen laten komen. Na de oorlog had iedereen haar geroemd om haar moed, maar dat was wel achteraf geweest. Hij ging rechter zitten. Geen onzin. ‘Jonge, jonge, wat gaat het tekeer,’ zei hij bezorgd, terwijl hij moest uitwijken voor een dikke boomtak die over de weg woei.

Na tien minuten stopte de auto voor het huis van Fanny.

Alex had de luiken voor de ramen gesloten, maar door een van de ramen drong licht naar buiten. De voordeur werd geopend. Fanny had op de uitkijk gestaan.

Marien stapte uit en gaf Maartje haar koffer.

‘Dag, Maartje. Leuk je ontmoet te hebben. Veel plezier in het weekend en met het feest van je broer. Sterkte met de rest van je studie.’

‘Bedankt.’ Ze schudde zijn hand en liep vlug het pad af.

Fanny stak haar hand op. Ze had het profiel van haar oude baas herkend.

Maartje draaide zich ook nog even om. ‘Dag. En bedankt.’

De woorden gingen verloren in de storm.

Fanny duwde met moeite de deur dicht. De wind stond erop. ‘Nou, ziezo. Je bent er,’ zei ze voldaan. Ze duwde Maartje voor zich uit de kamer in, waar Alex op de bank zat met hun jongste zoon op schoot.

Maartje liep naar hen toe, bukte zich en zei: ‘Dag, Joostje. Dag, mannetje. Ben jij nog wakker?’

‘Kan niet slapen. Waait hard. Eng!’ herhaalde Alex de woorden van Joostje, en hij keek vertederd op het hoofdje van zijn zoon.

Joost zei, zonder zijn duim uit zijn mond te halen: ‘Heel eng.’ Zijn ogen waren halfdicht.

Maartje streek met een vinger licht over zijn haar. Toen wendde ze zich tot haar zusje. ‘Ik kan het me voorstellen. Het loeit gewoon. Hier binnen merk je het niet zo. Maar in de trein... Er vloog van alles tegen de ramen en op de rails. We waren zeker een uur te laat.’

Ze had haar jas uitgetrokken en nam plaats op de lange, bruine bank en wreef haar handen tegen elkaar. ‘Het was koud ook... Ik ben blij dat ik er ben.’

‘Hier, ik heb een warme grog voor je gemaakt. Daar slaap je goed op,’ zei Fanny, en ze gaf Maartje een beker warme kruidenwijn.

Na het bijpraten van familienieuwtjes en een paar verhalen uit haar praktijk werden Maartjes oogleden zwaar. ‘Je hebt vast een middeltje uit je kruidentuin in die wijn gedaan,’ mompelde ze tegen haar zusje.

‘Papaversap,’ gaf Fanny vrolijk toe.

‘Ben je nu helemaal?’ schrok Maartje. ‘Je zet ons toch niet aan de opium?’

‘Natuurlijk niet, gekkie,’ lachte Fanny. ‘Al ga je daar vast heerlijk van onder zeil. Nee, het is allemaal onschuldige spul.’

Binnen een kwartier braken ze op, en lag Maartje in bed in de logeerkamer aan de achterkant van het huis. De kruiden van Fanny hadden effect, want ze viel bijna meteen in slaap. Maar net voordat ze wegdommelde, zag ze een paar glinsterende brillenglazen en een paar lichtblauwe ogen. Wat deed hij nu ook alweer voor werk? Had hij dat verteld? Nee.

Midden in de nacht schrok Maartje wakker van een klap, een hevig gekraak en daarna het gerinkel van glas. Ze schoot overeind.

Aan de andere kant van de gang klonk kindergehuil. Ze hoorde Fanny praten en wat geloop op de gang. Daarna werd er op de deur geklopt.

‘Maartje?’

‘Ja.’ Maartje sprong vlug uit bed en opende haar kamerdeur.

Fanny stond daar met Joost op haar arm. Ze keek bezorgd.

‘Wat is er aan de hand?’

‘Ik denk dat de kas gesneuveld is. En...’

Boven het loeien van de wind uit klonk weer een enorm gekraak. Fanny schrok en liep terug naar haar slaapkamer.

Maartje grabbelde haar peignoir van een stoel en rende, met één arm in een mouw, achter haar zusje aan.

‘De stal... Lex... De pony... En de schapen...’ Fanny duwde de kleine jongen in Maartjes armen en vloog de trap af.

‘Fanny! Ben je nou helemaal gek!’ Alex was met een sprong uit bed en ging met drie treden tegelijk de trap af.

‘Kom hier, malloot. Je kunt daar in je eentje niets doen. Wacht.’

Hij rende, gevolgd door Fanny, weer naar boven en trok haastig een trui en een broek aan over zijn pyjama.

‘Maartje, houd jij de kinderen in de gaten?’

Maartje knikte en drukte het hoofd van Joost, die alweer half in slaap was, tegen zich aan.

Buiten raasde de wind onverminderd door.

De tuin was aardedonker, en het pad was kledderig door de modder en de sneeuw. De bomen reichten zich toen een windvlaag even afnam.

Achter elkaar liepen Fanny en Alex naar de kleine stal, waar Fanny de pony en, bij wijze van uitzondering, ook de schapen had ondergebracht. Ze had het weer gisteravond al niet vertrouwd. De schapen hadden beschutting in de stal gevonden. Ze hadden er warm en droog gestaan, maar als er een boom op de stal was gevallen... Ze liepen het pad af en herademden. Gelukkig. De stevige, houten stal met het pannendak was ongehavend. Ze opende de deur. De pony stond tegen het schot en hinnikte toen Fanny binnenkwam. De grote donkere ogen glansden toen Fanny over haar neus streelde.

‘Dag, Benny. Dag, beestje,’ fluisterde ze in haar oor.

De schapen lagen aan de andere kant van het schot tegen elkaar aan gedrongen. Er was niets mis met hen.

Gerustgesteld liep Fanny weer naar buiten. Maar wat was dan dat ontzettende lawaai geweest? Ze was net twee meter van de stal vandaan toen er met een kletterend geluid een rij dakpannen van het dak van de stal naar beneden viel.

‘Uit de buurt blijven,’ schreeuwde Alex, en hij hield Fanny stevig vast.

Geschrokken knikte ze. Dakpannen... als het daarbij bleef... Langzaam liepen ze verder het tuinpad af naar het achterste gedeelte van de tuin. Daar stond de plantenkas waar Fanny zo trots op was. Ondanks de bomen die diep doorbogen, liepen ze een stuk verder totdat ze in de bocht waren.

‘O, Alex...’ Ze wees met tranen in haar ogen.

Er was een boom over de kas gevallen, en ondanks de duisternis in de tuin zag Fanny de pieken van het glas dat in de houten sponningen was blijven hangen. De besneeuwde grond was hard en bezaaid met glasscherven.

‘M’n planten...’ Fanny wilde ernaartoe lopen, maar Alex hield haar ruw van bezorgdheid terug.

‘Je kunt niets doen. Gebruik je verstand. Het zijn maar plantjes.’

Fanny kwam weer tot zichzelf. ‘Ach, natuurlijk. De pony en de schapen hebben voorlopig niets. Dat is het belangrijkste. Zou-

den de andere bomen het houden?’ Ze keek benauwd naar de heen en weer zwiepende kruinen van de dennen verderop.

‘We kunnen nu toch niets doen. Kom nu mee.’ Alex trok zijn vrouw mee in de richting van het huis.

‘De pony,’ stribbelde Fanny tegen. ‘Moeten we haar niet meenemen?’

‘Wilde je haar soms in de keuken zetten? Dan raakt dat beest in paniek,’ riep Alex nuchter. ‘De stal is solide genoeg. Die dakpannen vallen buiten. Ze staat droog.’

Fanny liep achter haar man mee terug naar het huis. De lui-ken voor de ramen hielden de wind buiten, al loeide hij om de muren. Wat een geluk dat het oude huis zo degelijk gebouwd was.

Alex sloot de deur achter hen. Hij was blij dat hij de raad van Kotje, de vrijbouter die voor Fanny het zware werk in de tuin deed, opgevolgd had toen ze hier kwamen wonen.

‘Die bomen vlak bij het huis moet je zo vlug mogelijk om laten kappen,’ had hij gezegd. Die raad was niet helemaal onbaatzuchtig geweest. Kootje kon het hout van de vruchtbomen uitstekend gebruiken voor zijn grote liefhebberij: houtbewerking. Kootje zou waarschijnlijk maandagmorgen wel langskomen.

Alex glimlachte even.

De tweeling had door alles heen geslapen.

‘Die meiden lijken wel winterslaap te houden,’ zei Alex. Hij gaapte en legde zijn zoontje terug in zijn ledikantje. ‘Lekker slapen. De wind kan niet bij je komen,’ zei hij zacht, en hij wreef zijn wang langs het zachte kinderhoofdje.

Joost stak zijn duim in zijn mond en sliep verder.

Fanny en Maartje waren klaarwakker.

‘Heb je zin in een kop thee, Maartje?’ vroeg Fanny.

Maartje knikte.

Ze gingen naar de keuken, waar de warmte van de kachel nog was blijven hangen.

Fanny zette de fluitketel op het fornuis en zei met haar rug naar Maartje en Alex toe: ‘Ik ben benieuwd hoe laat Marina en Renger hier de volgende maand zijn. Marina’s moeder wil met papa en mama mee naar IJmuiden om ze daar op te halen.’

‘Dat wordt propfen, want zo groot is de auto niet,’ zei Alex.
‘Zullen wij dan ook maar met onze auto meegaan en mevrouw Scheffer meenemen?’ vroeg Fanny.

Alex knikte.

‘Een uitkomst, Fan,’ vond Maartje.

‘Ik ben benieuwd of Renger het hier nu naar zijn zin zal hebben,’ peinsde Fanny.

‘O ja, die is voorgoed uitgereisd. Het was voor hem meer het idee. Als het nu Wieger was,’ antwoordde Maartje. Haar oudste broer was heel anders dan Wieger, die in leeftijd onder hem kwam. Wieger was een vrijere vogel dan Renger, al had hij sinds hij met Judith getrouwd was, geen grote reizen meer gemaakt. ‘Wieger zou gemakkelijk nog een reis kunnen maken. Judith zou zelfs met hem mee kunnen,’ maakte ze haar zin hardop af. ‘Ze hebben nog geen kinderen, dus...’

De woorden bleven hangen.

‘Misschien is dat het probleem wel bij Judith en Wieger,’ zei Fanny, en ze zette de bekers op de houten tafel.

Maartje knikte bedachtzaam. ‘Ze maken zich er zorgen over,’ zei ze. ‘Judith wilde graag vlug kinderen. Omdat ze helemaal geen familie meer heeft, denk ik.’

‘Ja, maar wij zijn nu toch ook familie van haar?’ Alex voelde zich helemaal opgenomen in het gezin van de Gerlachs. Hij was zelf ook enig kind en nam aan dat Judith zich net zo verwant met hen voelde als hijzelf.

‘Maar toch...’ aarzelde Maartje.

‘Maar toch,’ bevestigde Fanny.

‘Wij voelen haar wel helemaal aan als familie, maar voor haar is er een verschil.’ Ze streek haar jongere zusje even over het donkere haar.

‘En Debora dan?’ vroeg Maartje.

‘Die is zo jong bij ons gekomen. Ze herinnert zich haar eigen vader en moeder bijna niet, dus het is logisch dat ze ons als haar familie ziet. En wij zouden niet meer van haar kunnen houden als ze echt onze dochter was,’ zei Fanny.

‘Jij bent nog steeds een moeder voor haar.’ Maartje was niet vergeten hoe liefdevol Fanny voor de kleine Debora had gezorgd toen ze met haar uit Duitsland gevlucht was.

Fanny verschoof de suikerpot. 'Debora weet hoeveel we van haar houden. Op een of andere manier dringt het nooit helemaal tot Judith door hoeveel we om haar geven.'

Maartje knikte. 'Als ze zelf kinderen heeft...'

'Ja.'

Drie kwartier later gingen ze naar bed. De storm was nog steeds niet gaan liggen.

HOOFDSTUK 3

Midden in de nacht werd Jantine Quirijn wakker. Nog half slapend kwam ze overeind. Ze keek op de kleine wekker met de verlichte, bleekgroene fosforcijfers die op het nachtkastje stond. Drie uur... De kou deed haar rillen. Ze schrok van een windvlaag die tegen het raam bonkte. Het glas trilde zacht in de sponning. Wat een vreselijk weer was het. Zo erg had ze het eigenlijk nog nooit meegemaakt. Vannacht zou het springvloed zijn. Je zou maar op zee zitten... Afschuwelijk. Jantine was blij dat haar enige zoon Olivier geen zeeman was. Ze hoopte maar dat de bomen en struiken in de tuin niet al te veel te lijden hadden onder het geweld van de storm. Gelukkig had ze alle vorstgevoelige planten in de tuinkamer gezet. Aan het geritsel tegen het raam hoorde ze dat het sneeuwde. Dat vond ze niet erg. Een laag sneeuw over de planten was een mooie bescherming tegen de vorst. Ze wilde juist weer diep onder de dekens kruipen, toen ze een soort gekreun hoorde. Voorzichtig, om haar man niet wakker te maken, kwam ze overeind en luisterde. Nog een keer klonk het vreemde kreungeluid. Emma? Jantine vloog uit bed, rende de kamer uit, de gang over, naar de slaapkamer van haar jongste dochter. Ze rukte de deur open en knipte het licht aan. 'Emma!' riep ze verschrikt uit.

Emma van Boulogne zat rechtovereind, haar ogen wijd opengeperd in het bleke gezicht. De lange, steile, honingblonde haren zwierden om haar hoofd.

'Water,' mompelde ze. 'Overal water!'

'Emma, liefje, word wakker. Er is hier geen water.' Jantine

Het meerstemmige *lied* van het *leven*

De verwickelingen in *Prelude in springtij* voltrekken zich tegen de achtergrond van de Zeeuwse watersnoodramp in 1953. Olivier van Boulogne is op het eiland Tholen als hij overvallen wordt door het noodweer, en ontmoet daar een wereldvreemd meisje. Het slotboek van dit vierluik is *Herfstsonate*, waarin in 1956 de Hongaarse opstand is uitgebroken. Emma van Boulogne belandt in de armen van de Hongaarse pianist Imre Arvay, die naar Nederland is gevlucht.

Twee prachtige romans over historische gebeurtenissen en de gevolgen daarvan op individuele levens, geschreven door meestervertellers Margreet en Reina Crispijn. Het verhaal van de families Gerlach en Van Boulogne begint in *Het lied van het leven 1* met de romans *Het lied der seizoenen* en *Melodie der herinnering*.

Margreet en Reina Crispijn zijn ieder voor zich auteur van talrijke romans, maar ze schrijven ook al sinds jaar en dag samen. De veelomvattende familiesaga *Het lied van het leven* is een proeve van hun beider kunnen, maar vooral een genot om te lezen.

NUR 340

ISBN 978-94 0190 248 9

9 789401 902489

Z&K

www.zomerenkeuning.nl